

Chiar de la ieșirea din Oran, glasul naturii devine mai puternic. Spre Canastel se întind pârlouge nesfârșite presărate cu mă răcinișuri înmiresmate. Soarele și vântul nu vorbesc aici decât despre singurătate. Deasupra Oranului se înalță muntele Santa Cruz, podișul și nenumăratele râpe ce duc într-acolo. Drumuri, odinioară umblate, se cațără pe coasta înălțimilor care străjuiesc marea. În ianuarie, unele sunt acoperite de flori. Părăluțe și gălbenele le preschimbă în alei fastuoase, brodate cu galben și alb. Despre muntele Santa Cruz s-a spus totul. Dar dacă ar fi să vorbesc despre el, aș uita cortegiile sacre ce urcă dealul povârnit, la marile sărbători, pentru a evoca alte pelerinaje. Singuratece, ele șerpuiesc printre pietrele roșii, se înalță peste golful neclintit și vin să închine sărăciei o oră luminoasă și desăvârșită.

Oranul are și deșerturi de nisip: plajele sale. Cele pe care le întâlnești chiar în preajma porților nu cunosc singurătatea decât iarna și primăvara. Atunci sunt niște câmpuri acoperite cu asfodele, populate de mici vile golașe, printre flori. Mai jos vuieste lin marea.

Dar chiar și atunci, soarele, vântul ușor, albul asfodelor, albastrul tare al cerului, totul îngăduie să-ți închipui vara, tineretul arămiu care împânzește plajele, ceasurile îndelungi pe nisip și dulceața neașteptată a serilor. În fiecare an, pe aceste țarmuri se ivește o nouă holdă de fete-flori. S-ar părea că nu dăinuie decât un anotimp. În anul următor le înlocuiesc alte corole fierbinți care, cu o vară înainte, erau încă niște fetițe cu trupurile vârtoase ca niște muguri. La ora unsprezece dimineața, coborând de pe podiș, toată această carne tânără, abia înveșmântată în țesături pestrițe, năvălește pe nisip ca un val multicolor.

Trebuie să mergi mai departe (ciudat de aproape totuși de locul acesta pe care se învârt două sute de mii de oameni) pentru a descoperi un peisaj pururi virgin: lungi dune pustii pe care trecerea oamenilor n-a lăsat altă urmă decât o cabană dărăpănată. Ici-colo, câte un păstor arab mână spre vârful dunelor petele negre și cafenii ale turmelor de capre. Pe aceste plaje ale Oranului, toate diminețile de vară par a fi primele dimineți ale lumii. Toate amurgurile par a fi cele din

urmă, agonii solemne, vestite la asfințitul soarelui de-o ultimă lumină care întunecă toate tonurile. Marea e de peruzea, drumul de culoarea sângelui închegat, plaja galbenă. Totul piere odată cu soarele verde; o oră mai târziu, dunele șiroiesc de lună și nopțile sunt atunci nemărginite, sub o ploaie de stele. Furtunile le străbat uneori, iar fulgerele se scurg de-a lungul dunelor, albesc cerul, presară pe nisip și în ochi sticliri portocalii.

Dar toate acestea nu se pot împărtăși. Trebuie să le fi trăit. Atâta singurătate și atâta măreție dau acestor locuri un chip de neuitat. În zorile călduțe, după primele valuri încă negre și amare, o făptură nouă spintecă apa, povară atât de grea a nopții. Amintirea acestor bucurii nu-mi trezește regrete, semn că au fost depline. Ele mai dăinuie și acum, după atâția ani, undeva în această inimă căreia îi vine totuși greu să rămână fidelă. Și știu că astăzi, pe duna pustie, dacă voi dori să merg acolo, același cer va revărsa din nou încărcătura lui de adieri și stele. Aici sunt pământurile nevinovăției.

Dar nevinovăția are nevoie de nisip și de pietre. Și omul s-a dezvățat să trăiască aici.

Cel puțin așa ne vedem siliți să credem, de vreme ce s-a închis în acest oraș ciudat în care doarme plictisul. Și totuși, tocmai această confruntare dă preț Oranului. Capitală a plictisului, asediată de nevinovăție și de frumusețe, oștirea care o împresoară numără tot atâția soldați câte pietre. Și cu toate acestea, ce ispită, în oraș, și la anumite ore, să treci la dușman! Ce ispită să te identifici cu aceste pietre, să te contopești cu acest univers arzător și impasibil care sfidează istoria și frământările ei! E o zădărniciie, fără îndoială. Dar există în fiecare om un instinct profund care nu este nici al distrugerii, nici al creației. Cauți doar să nu semeni cu nimic. Și uneori, la umbra zidurilor fierbinți ale Oranului, pe asfaltul lui prăfos, auzi această chemare. Se pare că, o bucată de vreme, spiritele care îi răspund nu sunt niciodată frustrate. Se afundă în beznele Euridicei și în somnul zeiței Isis. Iată deșerturile în care gândirea va prinde iarăși puteri, mână răcoroasă a serii pe o inimă zbuciumată. Pe acest Munte al Măslinilor, veghea n-are rost; spiritul se alătură apostolilor adormiți și le încuviințează somnul.

Oare greșeau într-adevăr? Totuși au avut parte de revelația lor.

Să ne gândim la Sakia Muni în deșert. A viețuit acolo ani îndelungați, chircit, neclintit și cu ochii ațintiți spre cer. Zeii înșiși îi pizmuiau înțelepciunea și destinul de piatră. În mâinile sale întinse și înțepenite, rândunicile își duraseră cuib. Dar, într-o zi, au zburat la chemarea unor pământuri depărtate. Și acela care ucisese în el dorința și voința, gloria și durerea a început să plângă. Se întâmplă astfel ca pe stâncă să răsară flori. Da, să ne lăsăm în puterea pietrei atunci când e nevoie. Ea ne poate dărui de asemenea taina și elanul pe care le cerem chipurilor. Fără îndoială că asta nu poate dura. Dar ce oare poate dura? Taina chipurilor piere, și iată-ne avânțați din nou în lanțul dorințelor. Iar dacă piatra nu ne poate da mai mult decât inima omenească, măcar atât ne poate totuși da.

„Să nu fii nimic!“ Milenii de-a rândul, acest strigăt puternic a răzvrătit milioane de oameni împotriva dorinței și a durerii. Ecourile sale au venit să moară până aici, străbătând secolele și oceanele, pe cea mai bătrână mare a

lumii. Încă se mai izbesc surd de falezele compacte ale Oranului. Fără să știe, toată lumea de-aici urmează această povață. Bineînțeles, oarecum zadarnic. Neantul e la fel de inaccesibil ca și absolutul. Dar de vreme ce primim, ca pe tot atâtea haruri, semnele eterne pe care ni le aduc trandafirii sau suferința omenească, să nu refuzăm nici aceste rare invitații la somn pe care ni le dăruiește pământul. Și unele, și altele conțin tot atâta adevăr.

Iată, poate, firul Ariadnei în acest oraș somnambul și frenetic. Aici înveți virtuțile, toate provizorii, ale unui anumit plectis. Ca să fii cruțat, trebuie să-i spui „da“ Minotaurului. Este o înțelepciune străveche și rodnică. Deasupra mării, tăcută la poalele falezelor roșii, e destul să te menții într-un echilibru exact, la jumătatea drumului dintre cele două piscuri masive care, la stânga și la dreapta, se scaldă în apa străvezie. În gâfâitul unei vedete grănicerești, ce se târăște pe apa din larg, scăldată într-o lumină radioasă, auzi deslușit chemarea înăbușită a forțelor neomenești și scânteietoare: salutul de adio al Minotaurului.